

Stockholm 2022.02.22

Angående upphandling av tekniska konsulter arkitekter byggnad

Vi har av medlemmar uppmärksammats på er upphandling av arkitekter ref 100/21 publicerad den 11 februari 2022 och anser att upphandlingen bryter mot grundläggande principer i LOU och bör göras om.

Ramavtalet omfattar följande arkitektområden och är uppdelat i anbudsområden:

1. Arkitekter för bostäder, vård och omsorgsboende samt boende med särskild service
2. Arkitekter för kommersiella lokaler
3. Arkitekter för kulturbyggnader
4. Arkitekter för skola och idrottsanläggningar

Ni anger i upphandlingsunderlagen att ni avser att teckna ramavtal med flera konsulter men av underlagen framgår inte hur många konsulter ni avser att teckna avtal med. Det är omöjligt för presumtiva anbudsgivare att utifrån upphandlingsunderlagen förstå på vilket sätt ni kommer att bestämma antalet företag ni kommer att teckna ramavtal med – upphandlingen är därför inte transparent.

Ni anger att som grund för tilldelning av ramavtalet kommer de anbud antas som i utvärderingen ansetts vara ekonomiskt mest fördelaktiga utifrån:

- Pris

Använder ni er av denna utvärderingsgrund kan t ex inga bedömningar av anbudsgivarnas kompetens eller förmåga göras vid utvärdering – de som är kvalificerade ska utvärderas på utvärderingsgrunden – i detta fall så ska de billigaste vinna.

Men man kan anta att det inte är så ni faktiskt kommer att göra. Ni skriver i Upphandlingsföreskrifterna AUB.52 Värderingsgrunder vid utvärdering av anbud under rubriken Beskrivning av utvärderingsmodellen att:

- De leverantörer som uppfyller samtliga ställda krav kommer att antas till uppskattat behov är uppnått.

Ni skriver i 1. AUA Allmän orientering under rubriken avtalstyp att:

- Antalet konsulter som kommer teckna ramavtal är beroende av antalet inkomna anbud och att de antagna konsulterna har en kapacitet som svarar mot avtalsanvändarnas behov.

Anbudsgivare kan inte antas förstå vare sig vad "uppskattat behov" eller "kapacitet som svarar mot avtalsanvändarnas behov" innebär, dvs förstå hur många anbudsgivare ni kommer att anta.

Vi påminner i detta sammanhang om en dom som Upphandlingsmyndigheten sammanfattar som följer:

- Upphandlingsdokumenten ska i alla hänseenden följa de grundläggande upphandlingsprinciperna. I en dom från Kammarrätten i Jönköping, mål nr 1324-17, ansåg kammarrätten att den upphandlande myndigheten hade brutit mot principen om öppenhet då myndigheten inte hade angivit i något av upphandlingsdokumenten hur många leverantörer man hade haft för avsikt att teckna avtal med. Denna uppgift blev således känd för leverantörerna först vid underrättelsen om tilldelning. Upphandlingsdokumenten får således inte vara utformade på ett sådant sätt att den upphandlande myndigheten kan agera godtyckligt i utvärderingen och tilldelningen av avtalet.

Det sätt ni avser att tilldela ramavtal på har i tidigare domslut ansetts bryta mot den grundläggande principen i LOU om transparens och att upphandlingen är utformad så att ni kan agera godtyckligt vid val av leverantörer i ramavtalet.

Denna intransparens i sig är anledning nog att avbryta upphandlingen då risken torde vara mycket stor för en överprövning.

Oklara krav på teknisk och yrkesmässig kompetens

Det finns ytterligare oklarheter i underlaget. Det är oklart vilka krav på teknisk och yrkesmässig kapacitet som ställs på anbudsgivarna i upphandlingen.

1. Enligt upphandlingsföreskrifterna ska
  - Konsulten och eventuella underkonsulter ska ha erforderlig teknisk och yrkesmässig kapacitet för ramavtalets genomförande samt vara organiserad så att verksamheten bedrivs med hög service och god kvalitet.

Detta ska besvaras med ett enkelt ja eller nej som en garanti för att konsulten kan erbjuda denna nivå.

2. I underlag 4 Krav på tjänst specificeras vilka krav som ställs på konsulten, bla krav på utbildning och förmåga att leverera tjänsten.

Men arkitekten ska utöver arkitektutbildning och erfarenhet av liknande uppdrag för att bli kvalificerad bekräfta en rad andra kompetenser. Konsulten ska t ex "kunna sätta sig in i Beställarens krav på estetik, funktion, kvalitet, ekonomi och tid" samt "ha god förmåga att kommunicera med Beställaren". Det är rimligen omöjligt för en anbudsgivare att ärligt säga utlova sådana relativa förmågor som "att kunna kommunicera med Beställaren" när man

inte vet vem inom Göteborgs stads hela organisation som kommer att bli den faktiska beställaren som konsulten ska kommunicera med. Det är också omöjligt för Göteborgs stad att kontrollera denna förmåga genom att kontrollera referenser. Att man kan kommunicera med en tidigare beställare betyder inte att man kan kommunicera med en annan.

Vilka krav man kan ställa på teknisk och yrkesmässig kompetens är inte helt klart i lagen men det som brukar exemplifieras är krav som är lätt beräkningsbara och inte kompetenser som behöver bedömas eller är relativa.

3. Krav på kapacitet som är krav i kontrakt.

I underlaget ställs krav på leverantörens kapacitet (4.1.2 Krav på Konsulten) som rimligen är krav på tjänsten och som bör regleras i kontraktet

Till exempel *"Konsulten ska följa beställarens riktlinjer och dokumentationskrav och leverera underlag i önskad form och format."* eller *"konsulten kommer under uppdragstiden ha ansvar för att samtliga krav beaktas och vägs samman med övriga projektförutsättningar och villkor."*

4. Oklar användning av blanketten "Kompetensstyrd fördelningsnyckel" som finns i bilaga för varje "arkitektområde" som anbudsgivare anmodas fylla i.

Blanketten anges komma att användas vid avrop enligt modellen "Kompetensstyrd fördelningsnyckel". Det är oklart om detta underlag också kommer att användas på något sätt i utvärderingen av anbud till ramavtalet. Att den kommer att användas vid kvalificering eller utvärdering av anbud antyds av det faktum att den konsult som inte lämnar in ifylld bilaga eller inte kryssat i någon erfarenhet från något angivet område inte kommer att utvärderas.

Frågan är hur denna blanketts ifyllande är nödvändig utvärderingen av anbud? När utvärderingskriteriet är pris kan ju den upphandlande myndigheten inte värdera eller bedöma kvalificerade anbudsgivare. Ett kryss på någon av dessa blanketter är då nog för att kvalificeras till upphandlingen, t ex att konsulten har arbetat med ljussättning av kulturhistoriskt värdefull miljö.

Även ut denna aspekt är upphandlingsunderlaget otydligt och inte transparent.

Lägstaprisupphandling av arkitekttjänster

Vid upphandling av arkitekttjänster är det avgörande att bedöma arkitektens förmåga och kompetens. Det är omöjligt att göra dessa bedömningar enbart på mätbara parametrar. Detta är metoden när ni väljer arkitekter som ska ingå i ramavtalet genom utvärdering av pris endast och vid avrop från den beskrivna kompetensstyrda fördelningsnyckeln. Vid förnyad konkurrensutsättning tycks också pris och andra mätbara värden dominera vid urval och tilldelning.

I fördelningsnyckeln görs t ex ingen bedömning av den kompetens och förmåga som eventuella konsulter ni kommer att använda er av inom avtalet annat än på ett kvantifierbart

sätt t ex genom att personerna har arbetat 200 timmar med murverk. Genom denna upphandling och er föreslagna avropsmodell har ni ingen möjlighet att bedöma om arkitekten verkligen är duktig på att arbeta med murverk eller inte, vilket ju är avgörande för det byggda resultatets kvalitet.

Att handla upp arkitekter på lägsta pris utan att som upphandlande myndighet överhuvudtaget göra en bedömning av arkitektens verkliga och individuella förmåga i relation till de faktiska projekt som ska utformas är kortsiktigt och kanske inte ens affärsmässigt ur ett livscykelperspektiv. Arkitekterna upprättar underlag för mycket stora investeringar i sjukhus, vägar, skolor, parker och städer som alla i samhället ska använda. Den byggherre som har ambitioner med kvaliteten i slutresultatet förstår att det är viktigt att välja rätt arkitekt att arbeta tillsammans med. De påverkar hur det ser ut och fungerar, vad det kostar att investera och underhålla och inte minst hur hållbart det blir. Det är tidigt i ett byggprojekt som en byggherre måste göra många strategiska beslut som får stor betydelse för slutresultatet. Har man ett bra samarbete med arkitekten och andra konsulter är förutsättningarna att nå målen med projektet mycket större.

Det sätt ni handlar upp på nu är mycket riskfyllt och torde påverka resultatet av de underlag ni kommer att beställa av arkitekterna och i förlängningen kvaliteten av det byggda resultatet. Ni kommer därför att ha svårigheter att uppnå målen i Göteborgs Arkitekturpolicy som ni bilägger upphandlingsunderlagen. Där kan man bland annat läsa att:

- Göteborg ska vara förebild som beställare av offentliga miljöer, i byggande och i förvaltning, för att utforma och förvalta livsmiljöer med allsidig hållbarhet och god arkitektur.

Denna upphandling bedömer vi inte uppfylla målet i Stadens Arkitekturpolicy att Göteborg ska vara en förebild som beställare av offentliga miljöer

Avsteg från ABK

Upphandlingen gör en rad omotiverade och onödiga avsteg från det branschgemensamma standardavtalet ABK. Bestämmelserna i ABK är framförhandlade mellan parterna så att de ska tillgodose både konsulternas och beställarnas intressen på en rimlig nivå. Avsteg när det gäller ansvar och liknande kan till exempel omöjliggöra det för arkitekterna att teckna konsultansvarsförsäkring för uppdragen. Vi väljer här att inte förklara hur ABK fungerar och vad avstegen (ibland helt onödiga) får för konsekvenser men förutsätter att ni också ser över dessa delar vid en förnyad upphandling.

Med vänliga hälsningar,

Katarina O Cofaigh
katarina.ocofaigh@arkitekt.se

Upphandlingsstrateg